

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Sža/48/2014
Identifikačné číslo spisu:	7014200823
Dátum vydania rozhodnutia:	13.01.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Igor Belko
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:7014200823.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Igora Belka a z členov JUDr. Ing. Miroslava Gavalca PhD. a JUDr. Eleny Berthotyovej PhD., v právnej veci navrhovateľa: F. T. T., nar. XX.XX.XXXX v A., štátnej príslušnosti Eritrea, naposledy bytom v krajine pôvodu v obci O., bez bližšieho označenia ulice alebo čísla domu, okres A., M., t. č. Útvar policajného zaistenia pre cudzincov Sečovce (ďalej len „ÚPZC Sečovce“), Slovenská republika (ďalej len „SR“), právne zastúpený: Mgr. Jarmila Várgová, advokátka, Brečtanová 21, 831 01 Bratislava, proti odporcovi: Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Migračný úrad, Pivonková ul. č. 6, 812 72 Bratislava, o preskúmanie rozhodnutia ČAS: MU-66-17/PO-Ž-2014 zo dňa 09.06.2014, na odvolanie navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach zo dňa 8. októbra 2014 č. k. 4Saz 5/2014-35

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach zo dňa 8. októbra 2014 č. k. 4Saz 5/2014-35 m e n í tak, že rozhodnutie odporcu ČAS: MU-66-17/PO-Ž-2014 zo dňa 09.06.2014 v časti o neudelení azylu z r u š u j e a vec mu v r a c i a na ďalšie konanie.

Navrhovateľovi náhradu trov konania nepriznáva.

Odôvodnenie

I.

Predmet konania

Krajský súd v Košiciach rozsudkom uvedeným vo výroku rozhodnutia potvrdil rozhodnutie ČAS: MU-66-17/PO-Ž-2014 zo dňa 09.06.2014, ktorým odporca podľa § 13 ods. 1 zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o azyle“) neudelil azyl navrhovateľovi a súčasne podľa ustanovenia § 13a a § 20 ods. 4 zákona o azyle poskytol doplnkovú ochranu na dobu 1 roka odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia.

Krajský súd v dôvodoch rozhodnutia uviedol, že napadnuté rozhodnutie odporcu bolo potrebné potvrdiť ako vecne správne. Dôvodom neudelenia azylu navrhovateľovi bolo nesplnenie relevantných podmienok pre udelenie azylu v zmysle zákona o azyle. Navrhovateľ žiadosť o udelenie azylu zdôvodnil v Dotazníku žiadateľa o udelenie azylu zo dňa 18.03.2014 skutočnosťou „aby dosiahol svoje ciele“, medzi ktoré patrí

získať slobodu, príležitosť študovať, prácu a stabilný život, ktorým odporca venoval náležitú pozornosť a vykonal dokazovanie okrem výsluchu navrhovateľa aj obsahom správ o krajine pôvodu (č. 1. 48-63 administratívneho spisu), ktorých podstatnú časť v rozhodnutí s uvedením zdrojov aj uviedol. Krajský súd pri posudzovaní rozhodnutia odporcu poukazuje na skutočnosť, že odporca správne vyhodnotil výpoveď navrhovateľa vo všetkých dôvodoch jeho odchodu z krajiny pôvodu.

K výroku o neudelení azylu navrhovateľovi krajský súd zdôraznil, že predpokladom udelenia azylu podľa § 8 zákona o azyle je existencia opodstatnených obáv z prenasledovania z dôvodov uvedených v tomto zákonnom ustanovení. Podľa názoru krajského súdu k naplneniu a preukázaniu konania, ktoré zákon o azyle definuje ako prenasledovanie (§ 2 písm. d/ bod 1), okrem všeobecných predpokladov (objektívna situácia) musí pristúpiť aj individuálne konanie subjektov, smerujúce voči konkrétnej osobe - navrhovateľovi. V prejednávanej veci však faktor prenasledovania alebo jeho hrozby nebol naplnený. Iba za predpokladu naplnenia týchto predpokladov môže dôjsť k splneniu ďalšej podmienky udelenia azylu, teda opodstatnenosti prezentovaných obáv, čo v danom individuálnom prípade nebolo preukázané. Odporca sa vo svojom rozhodnutí podrobne zaoberal dôvodmi žiadosti navrhovateľa o udelenie azylu. Tieto skutočnosti potom vyhodnotil z hľadiska kritérií uvedených v zákone o azyle a Ženevského dohovoru o právnom postavení utečencov z roku 1951. Z uvedených dôvodov po právnej stránke neboli splnené predpoklady udelenia azylu navrhovateľovi v zmysle zákona o azyle.

Podľa krajského súdu záver odporcu o tom, že navrhovateľ nesplnil podmienky pre udelenie azylu v zmysle zákona o azyle je vecne správny vzhľadom na záver odporcu o tom, že v danom prípade sa zjavne jedná o žiadateľa o azyl, ktorý objektívne nečelil žiadnemu prenasledovaniu zo strany štátnych orgánov. Obdobne navrhovateľ nečelil ani takému konaniu zo strany neštátnych pôvodcov. Navrhovateľ bol síce niekoľkokrát zadržiavaný a uväznený kvôli pokusom o útek z krajiny, ale tak, ako to vyplýva aj z Príručky UNHCR z roku 1992 - Kritériá a postupy pri udeľovaní statusu utečenca podľa Konvencie z roku 1951 a podľa Protokolu z roku 1967 o postavení utečencov (bod 167 a nasl.), za utečencov nemožno považovať osoby, ak jediným motívom pre zbehnutie alebo vyhnutie sa vojenskej službe bola nechť k vojenskému výcviku alebo strach z boja. Na druhej strane UNHCR uznáva, že pokiaľ by si výkon vojenskej služby vyžiadal účasť vo vojenských operáciách, ktoré sú v rozpore s jeho vnútorným politickým, náboženským alebo morálnym presvedčením alebo svedomím, je možné trest alebo jeho hrozbu za dezerciu alebo vyhnutie sa vojenskej službe považovať za prenasledovanie. Výnimočnými situáciami pritom musia byť vojenské operácie (činy) podľa § 13 ods. 2 zákona o azyle, ktoré sú zavrhnuteľné z pohľadu medzinárodného spoločenstva pre ich rozpor s morálkou. Trest hroziaci žiadateľovi o azyl za dezerciu alebo vyhnutie sa vojenskej službe je možné považovať za prenasledovanie, až po splnení týchto ostatných predpokladov definície.

Skutočnosti uvádzané navrhovateľom v priebehu celého azylového konania sa krajskému súdu javia z hľadiska bezprostredného ohrozenia navrhovateľa v prípade zotrvania v krajine pôvodu ako neopodstatnené a nasvedčujú iným pohnútkam navrhovateľa než tým, ktoré sú ako dôvody pre udelenie azylu uvedené v Ženevskom dohovore a zákone o azyle a potvrdzujú záver, že v prípade navrhovateľa nie sú splnené podmienky pre udelenie azylu podľa § 8 alebo § 10 zákona o azyle. Z Dotazníku žiadateľa o udelenie azylu zo dňa 18.03.2014 totiž vyplýva skutočnosť, že navrhovateľ nepožiadaval o udelenie azylu z obavy o svoj život tak, ako to uviedol vo Vyhlásení cudzinca č. PPZ-HCP-SE1-12/2014 zo dňa 11.03.2014 pred pracovníkmi UPZC Sečovce, pretože podľa jeho výpovede skutočné dôvody ozrejmil až pri pohovore. Obával sa, že po vrátení do krajiny pôvodu by bol uväznený, po prepustení z ktorého by musel pracovať pre armádu a nemohol by viesť život aký chcel a on takto ďalej žiť nechcel.

V prípade navrhovateľa nebola preukázaná opodstatnenosť obáv z prenasledovania z rasových, národnostných, náboženských dôvodov, z dôvodov zastavania určitých politických názorov alebo príslušnosti k určitej sociálnej skupine tak, ako to vyplýva zo Ženevského dohovoru z roku 1951 o postavení utečencov a zo zákona o azyle.

Krajský súd uviedol, že sa podrobne zaoberal všetkými námietkami navrhovateľa uplatnenými v oprávnom prostriedku a postup odporcu považuje v celom rozsahu za správny, v súlade so zákonom o azyle, keď v zmysle ustanovení § 13 ods. 1 zákona o azyle odporca navrhovateľovi azyl neudelil.

Krajský súd preto nepovažoval námietky oprávneho prostriedku navrhovateľa ohľadne nedostatočného zistenia skutkového stavu, nesprávneho právneho posúdenia veci a rozporu zisteného skutkového stavu s obsahom spisov, za dôvodné. Námietky navrhovateľa podľa krajského súdu neboli spôsobilé spochybniť vecnú správnosť napadnutého rozhodnutia odporcu.

Krajský súd považoval za zrejmé, z akých argumentov odporca pri svojom rozhodovaní vychádzal, pričom došiel k záveru, že ten rozsiahle dokazovanie vykonal a vyhodnotil riadnym spôsobom. Riadne zistil skutkový stav veci a z tohto podkladu neskôr vychádzal pri svojom rozhodnutí o neexistencii dôvodov pre udelenie azylu v zmysle ustanovení § 8 a § 10 zákona o azyle, podľa ustanovenia § 13 ods. 1 zákona o azyle.

Odporca sa podrobne zaoberal všetkými skutočnosťami, k ich vyhodnoteniu nemal krajský súd žiadne výhrady, a preto rozhodnutie odporcu v časti výroku o neudelení azylu ako vecne správne potvrdiť podľa § 250q ods. 2 O.s.p..

II.

Zhrnutie odvolacích dôvodov navrhovateľa

Navrhovateľ podal proti rozsudku krajského súdu včas odvolanie a to z nasledujúcich dôvodov: súd prvého stupňa neúplne zistil skutkový stav veci, pretože nevykonával navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností, súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, rozhodnutie súdu prvého stupňa vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Navrhovateľ uviedol, že je mladý muž pochádzajúci z M.. V krajine pôvodu mal nastúpiť na povinnú vojenskú službu, z ktorej utiekol avšak potom, čo ho našli bol väznený a následne navrátený do vojenského tábora. Obáva sa opätovného väznenia a mučenia, ktoré vo väzniciach prebieha, a bol by mu vystavený. Navrhovateľ požiadal o udelenie azylu z nasledujúcich dôvodov: dezercia z vojenského tábora, osobné skúsenosti s ponižujúcim zaobchádzaním počas jeho uväznenia, obavy pred opätovným potrestaním, a to tak z dôvodu dezercie, vyhýbania sa vojenskej službe, ako aj jeho postavenia ako neúspešného žiadateľa o azyl.

K neúplnému zisteniu skutkového stavu veci a nesprávnym skutkovým zisteniam

Podľa navrhovateľa krajský súd, tak ako aj odporca pred ním, nedostatočne zistil skutkový stav veci s ohľadom na postavenie navrhovateľa ako osoby vyhýbajúcej sa vojenskej službe. Poukázal na to, že v M. je povinná vojenská služba. Nenastúpenie alebo dezertovanie z armády je vnímané ako politická opozícia voči vláde, a že takéto osoby sú bezpečnostnými silami mučené a väznené bez riadneho obvinenia, či súdu. V prípade nenastúpenia na vojenskú službu takéto osoby môžu čeliť nehumánnym trestom, preto by im podľa Príručky UNHCR: Posudzovanie potreby medzinárodnej ochrany pre žiadateľov z M., mal byť poskytnutý azyl. Podľa navrhovateľa je v jeho prípade jednoznačne preukázané, že sa jedná o prenasledovanie vo forme zákonných, správnych, policajných alebo súdnych opatreniach, ktoré sú diskriminačné alebo sú vykonávané diskriminačným spôsobom, odmietnutie súdnej ochrany, ktoré vedie k neprimeranému alebo diskriminačnému potrestaniu, neprimeranom alebo diskriminačnom trestnom stíhaní alebo treste, trestnom stíhaní alebo treste za odmietnutie výkonu vojenskej služby v čase konfliktu, ak by výkon vojenskej služby zahŕňal trestné činy alebo činy uvedené v § 13 ods. 2.

Navrhovateľ poukázal na to, že v opravnom prostriedku doložil množstvo správ a aj vyššie spomínanú Príručku UNHCR, ktoré tieto skutočnosti preukazujú, a to na strane 5-7.

Má za to, že krajský súd sa vôbec nezaoberal správami citovanými v opravnom prostriedku, ako dôkazmi, ktoré mal vykonať (oboznámiť sa s nimi). Situácia v krajine M. presne zodpovedá situácii, ktorá stavia mužov podliehajúcich povinnej vojenskej službe, v prípade nenastúpenia alebo dezertovania z armády do situácie, kedy im hrozia zákonné, správne, policajné alebo súdne opatrenia, ktoré sú diskriminačné alebo sú vykonávané diskriminačným spôsobom, odmietnutie súdnej ochrany, ktoré vedie k neprimeranému alebo diskriminačnému potrestaniu, neprimeranom alebo diskriminačnom trestnom stíhaní podľa § 2 d) bod 1-4 zákona o azyle.

Ide o perzekúciu v zmysle zákona o azyle napĺňajúcu všetky jej pojmové znaky: navrhovateľovi skutočne hrozí trest a trestné stíhanie za to, že sa vyhýba nástupu na vojenskú službu, pričom dostupné správy

potvrdzujú, že takéto osoby čelia väzneniu v príšerných podmienkach, sú mučení a často krát zmiznú.

Nevykonaním dôkazu - teda správ citovaných v oprávnom prostriedku, ako aj tých, ktoré boli založené do administratívneho spisu odporcu, nezistil súd dostatočne skutkový stav veci. Keby sa prvostupňový súd dôsledne zaoberal dostupnými správami, musel by dôjsť k záveru, že ide o čin, ktorý napĺňa znaky prenasledovania.

Rovnako namieta neúplné zistený skutkový stav veci v kontexte nevykonania dôkazu: Príručky UNHCR: Posudzovanie potreby medzinárodnej ochrany pre žiadateľov z M.. Mám za to, že je chybou, pokiaľ prvostupňový súd nepoužije zásadný dokument, ktorý priamo hovorí o potrebe poskytnutia medzinárodnej ochrany pre osoby vyhýbajúce sa povinnej vojenskej službe.

Podľa Príručky UNHCR: Posudzovanie potreby medzinárodnej ochrany pre žiadateľov z M. z 20. apríla 2011 (UN High Commissioner for Refugees, UNHCR Eligibility Guidelines for Assessing the International Protection Needs of Asylum-Seekers from Eritrea, 20 April 2011):

„UNHCR sa domnieva, že jedinci s profilmi nižšie uvedenými vyžadujú zvlášť starostlivé posúdenie možných rizík. Tento zoznam nie je vyčerpávajúci a je založený na informáciách dostupných UNHCR v čase napísania príručky. Preto by žiadosť nemala byť automaticky považovaná za neopodstatnenú jednoducho preto, že nepatrí do žiadneho z profilov.

(...)

i) Nároky osôb vyhýbajúcich sa vojenskej službe a prebhlíkov

Odmietnutie vykonávať vojenskú službu môže byť posudzované eritrejskými orgánmi, ako výraz politickej opozície voči vláde. Po ich zatknutí, sú osoby vyhýbajúce sa vojenskej službe a dezertéri často 1 Príručka UNHCR: Posudzovanie potreby medzinárodnej ochrany pre žiadateľov z Eritree, UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), UNHCR Eligibility Guidelines for Assessing the International Protection Needs of Asylum-Seekers from Eritrea, 20 April 2011, HCR/EG/ERT/11/01, dostupné na: údajne mučení. Osoby, ktoré sa vyhýbajú vojenskej službe alebo dezertovali možno považovať za nelojálnych a zradcov voči vláde, a preto môžu byť potrestaní za ich vnímanú zradu. Po zatknutí, mnoho zadržaných údajne "zmizne".... Jedinci vo veku odvodu, ktorí odišli z Eritrey nelegálne, môžu byť vnímaní ako vyhýbajúci sa vojenskej službe, bez ohľadu na to, či dokončili aktívnu vojenskú službu alebo boli demobilizovaní."

Záver krajského súdu, ako i odporcu, že sa v prípade navrhovateľa nejedná o politické dôvody, sú preto podľa navrhovateľa v rozpore s uvedenými závermi UNHCR, ale i inými správami, ktoré mal odporca (i súd) k dispozícii. K rovnakému záveru sa prikláňa aj Príručka k posudzovaniu žiadostí o azyl podaných žiadateľmi z Eritrey vo Veľkej Británii z augusta 2012 (UKBA - UK Border Agency: Country Specific Asylum Policy OGNs: OPERATIONAL GUIDANCE NOTE ERITREA) výslovne konštatuje nasledovne: "Dezercia z armády, alebo dokonca vyjadrenie nesúhlasu s časovo neobmedzenou vojenskou službou je vládou vnímané ako politická záležitosť. Preto väčšina väzňov zadržaných z politických dôvodov je väznená bez riadneho obvinenia či súdu za odmietnutie vojenskej služby alebo za priestupky trestné podľa vojenského práva. Najnovšia správa amerického ministerstva zahraničných vecí konštatuje: Bezpečnostné sily mučili a fyzicky napádali dezertérov z armády a osoby, ktoré sa snažili vyhnúť vojenskej službe. Osoby zadržané pre vyhýbanie sa vojenskej službe vo viacerých prípadoch zomreli v dôsledku drsného zaobchádzania a mladí muži a ženy boli údajne surovo zbití a následne usmrtení počas razíí vojenskej služby. Rozšírené týranie a preťažovanie brancov malo v niektorých prípadoch za následok úmrtie či samovraždy príslušníkov vojenskej služby. Vláda pokračuje v hromadných popravách a popravách jednotlivcov v blízkosti ťažobných táborov a hraničných regiónov pre údajné pokusy o útek z vojenskej služby, ktoré sú spojené s ťažobnými prácami, alebo kvôli pokusom opustiť krajinu bez víz. Amnesty International podobne informoval, že trest za dezerciu a vyhýbanie sa vojenskej službe zahŕňa mučenie a väznenie bez akéhokoľvek súdu.

Záver: Vláda vníma ako politických oponentov osoby, ktoré sa vyhýbajú vojenskej službe, alebo dezertujú z armády a zaobchádza s nimi spôsobom, ktorý je definovaný ako prenasledovanie podľa noriem Konvencie o utečencoch. Za opodstatnených aplikantov sú považovaní tí, ktorí môžu dokázať, že:

sú vo veku pre povinnú vojenskú službu, alebo sa k nemu blížia
nie sú zdravotne nespôsobilí,
opustili krajinu nelegálne pred začatím/ukončením povinnej vojenskej služby (tak ako je definované v článku 8 Vyhlásenia z roku 1995), alebo odišli nelegálne po tom ako boli prepustení z vojenskej služby (pretože autority ich stále považujú za príslušníkov štátnej služby, ktorých môžu znova povolať do služby)

Tieto osoby tak budú kvalifikované pre udelenie azylu, pokiaľ nespádajú pod výnimky z Konvencie z roku 1951, článok 1F alebo ak neexistujú určité individuálne okolnosti, ktoré by to znemožňovali. Rodinní príslušníci tých ktorí sa vyhýbajú povinnej vojenskej službe, alebo z nej dezertovali, môžu byť predmetom zlého zaobchádzania alebo prenasledovania."

Význam zisťovania presných a aktuálnych údajov, ktoré má správny orgán v rámci konania pri posudzovaní žiadosti o azyl posudzovať a ktoré má zabezpečiť pri posudzovaní opodstatnenosti obáv z prenasledovania (al. reálnosti ohrozenia vážnym bezprávím) je explicitne vyjadrený v čl. 8 ods. 2 kvalifikačnej smernice, ktorá konštatuje, že pri posudzovaní, či má žiadateľ opodstatnenú obavu z prenasledovania alebo je reálne ohrozený vážnym bezprávím, alebo má prístup k ochrane proti prenasledovaniu alebo vážnemu bezprávíu v časti krajiny pôvodu v súlade s odsekom 1, členské štáty zohľadnia v čase prijímania rozhodnutia o žiadosti všeobecné okolnosti prevládajúce v tejto časti krajiny a osobné okolnosti žiadateľa v súlade s článkom 4. Na tento účel členské štáty zabezpečia, aby sa získali presné a aktuálne údaje z príslušných zdrojov, napríklad od Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov a Európskeho podporného úradu pre azyl. K zohľadneniu týchto správ ho preto zaväzuje priamo kvalifikačná smernica. Pokiaľ odporca nezohľadňoval závery uvedené v uvedenej príručke, nemohol dôsledne zistiť skutkový stav veci, čo následne viedlo k nesprávnym skutkovým i právnym záverom.

K nesprávnemu právnemu posúdeniu veci

Krajský súd, rovnako ako odporca pred ním, podľa navrhovateľa nesprávne konštatuje, že navrhovateľ nespĺňa podmienky na udelenie azylu. K jednotlivým pojmovým znakom azylu uviedol:

K forme prenasledovania:

Navrhovateľ má v prípade návratu obavy pred prenasledovaním spočívajúcim v použití fyzického alebo psychického násillia vrátane sexuálneho násillia, zákonných, správnych, policajných alebo súdnych opatreniach, ktoré sú diskriminačné alebo sú vykonávané diskriminačným spôsobom, odmietnutí súdnej ochrany, ktoré vedie k neprimeranému alebo diskriminačnému potrestaniu, v trestnom stíhaní alebo treste za odmietnutie výkonu vojenskej služby v čase konfliktu, ak by výkon vojenskej služby zahŕňal trestné činy alebo činy uvedené v § 13 ods. 2. Oprávnenosť obáv potvrdzujú informácie o krajine pôvodu navrhovateľa, a to jednak tie, ktoré sú založené v spise, ako aj tie, ktoré sme doložili v opravnom prostriedku.

K pôvodcovi prenasledovania:

- štát

prenasledovanie zo strany neštátnych aktérov rovnako však nemožno vylúčiť.

K dôvodu prenasledovania:

Dôvodmi, prečo navrhovateľovi v prípade návratu do krajiny pôvodu hrozí prenasledovanie, je predovšetkým nenastúpenie na povinnú vojenskú službu a vyhýbanie sa výkonu vojenskej služby, čo je v zmysle Príručky UNHCR: Posudzovanie potreby medzinárodnej ochrany pre žiadateľov z Eritree považované za výraz politickej opozície voči vláde. Tieto osoby sú považované za nelojálnych a zradcov voči vláde a spadajú pod jeden z rizikových profilov podľa UNHCR z dôvodu im prisudzovaného politického presvedčenia. Takéto osoby možno rovnako zaradiť aj do osobitnej sociálnej skupiny.

Objektívnosť obáv:

Okrem subjektívneho prvku, a teda strachu navrhovateľa, je potrebné pre zváženie udelenia azylu, preskúmať aj objektívnu stránku jeho obáv. Objektívnosť obáv je však v prípade navrhovateľa preukázaná tak všeobecnými informáciami o krajine pôvodu navrhovateľa, a to tými, ktoré sú zaradené v spise odporcu, ako aj inými dostupnými informáciami pojednávajúcimi o situácii tých osôb, ktoré nenastúpili na vojenskú službu, či z Príručky UNHCR: Posudzovanie potreby medzinárodnej ochrany pre žiadateľov z Eritree. Dostupné správy preukazujú, že: je pravdou, že v Eritree je povinná vojenská služba a navrhovateľ spadá medzi osoby, ktoré sú povinné nastúpiť povinnú vojenskú službu je pravdou, že UNHCR považuje osoby rovnakého profilu, ako je navrhovateľ, za osoby spĺňajúce podmienku prenasledovania a odporúča takýmto osobám udeliť azyl, je pravdou, že dezercia/nenastúpenie na vojenskú službu, ako aj požiadanie o azyl sú vnímané ako prejav politickej opozície voči vláde Eritree, je pravdou, že v prípade nenastúpenia na vojenskú službu takéto osoby môžu čeliť nehumánnym trestom vo forme mučenia a iného neľudského zaobchádzania.

Tieto skutkové závery, ktoré sú podložené konkrétnymi, v spise založenými správami a správami citovanými v oprávnom prostriedku, podľa navrhovateľa preukazujú, akým spôsobom mal navrhovateľ a neskôr aj krajský súd posudzovať žiadosť navrhovateľa. Pokiaľ tak neurobil, musel dospieť k nesprávnemu právnemu názoru, že navrhovateľ nespĺňa podmienky na udelenie azylu.

Podľa navrhovateľa záver krajského súdu, podľa ktorého „k naplneniu a preukázaniu konania, ktoré zákon o azyle definuje ako prenasledovanie (§ 2 písm. d) bod 1) okrem všeobecných predpokladov (objektívna situácia) musí pristúpiť aj individuálne konanie subjektov, smerujúce voči konkrétnej osobe-navrhovateľovi. V prejednávanej veci však faktor prenasledovania alebo jeho hrozby nebol naplnený“, nie je správny.

Navrhovateľ poukázal na ustanovenie § 2 písm. d/ zákona o azyle podľa ktorého prenasledovaním sa rozumie závažné alebo opakované konanie spôsobujúce vážne porušovanie základných ľudských práv alebo súbeh rôznych opatrení, ktorý postihuje jednotlivca podobným spôsobom, ktoré spočíva najmä v

1. použití fyzického alebo psychického násillia vrátane sexuálneho násillia,
2. zákonných, správnych, policajných alebo súdnych opatreniach, ktoré sú diskriminačné alebo sú vykonávané diskriminačným spôsobom,

odmietnutí súdnej ochrany, ktoré vedie k neprimeranému alebo diskriminačnému potrestaniu, neprimeranom alebo diskriminačnom trestnom stíhaní alebo treste.

Podľa navrhovateľa v danom prípade ide presne o jeho prípad. Záver krajského súdu, že v danom prípade nejde o prenasledovanie je podľa navrhovateľa absolútne nesprávny.

Navrhovateľ ďalej poukázal na to, že krajský súd uviedol: „že v danom prípade sa zjavne jedná o žiadateľa o azyl, ktorý objektívne nečelil žiadnemu prenasledovaniu zo strany štátnych orgánov.“ Navrhovateľ zdôraznil, že bol väznený za nenastúpenie na povinnú vojenskú službu. Zároveň poukázal na veľmi zlú situáciu vo väzniciach, kde sú väzni mučení a niektorí zmiznú. V tejto súvislosti odkázal na Príručku UNHCR, ktorá výslovne konštatuje, že rizikové profily žiadateľov (o. i.) sú: dezertéri; tí, ktorí sa vyhýbajú nástupu do armády; rodinní príslušníci takýchto osôb, príslušníci opozičných skupín, žurnalisti, príslušníci náboženských menšín.

Prvostupňový súd tak dospel k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci, keď konštatoval nenaplnenie podmienok na udelenie azylu.

Na základe uvedeného navrhovateľ vyjadril presvedčenie, že krajský súd pri svojom rozhodovaní o návrhu navrhovateľa nepostupoval v súlade s platnými predpismi a pri svojom konaní sa dopustil pochybení uvedených vyššie.

S ohľadom na vyššie uvedené, preto navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok krajského súdu zmenil tak, že rozhodnutie odporcu sa zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

III.

Stručné zhrnutie vyjadrenia odporcu k odvolaniu navrhovateľa

Oporca sa k odvolaniu navrhovateľa vyjadril tak, že rozsudok krajského súdu navrhol potvrdiť. Poukázal na to, že navrhovateľ v priebehu konania neuviedol, že by bol v krajine pôvodu prenasledovaný, resp. mal obavy z prenasledovania z dôvodov uvedených v § 8 zákona o azyle. Dôvody, ktoré uviedol takýmito nie sú. Azyl môže byť udelený výlučne po splnení všetkých predpokladov uvedených v § 8 zákona o azyle. Žiadateľ musí preukázať odôvodnenosť obáv z prenasledovania z dôvodov uvedených v tomto ustanovení. Dôvody pre poskytnutie azylu sú zákonom pomerne úzko vymedzené a nepokrývajú celú škálu porušovania ľudských práv a slobôd, ktoré sú tak v medzinárodnom ako aj vo vnútroštátnom kontexte uznávané. Inštitút azylu je aplikovateľný v obmedzenom rozsahu, a to len pre prenasledovanie zo zákonom uznaných dôvodov, kedy je týmto inštitútom chránená len najvlastnejšia existencia ľudskej bytosti a práva a slobody s ňou spojené, pričom udelenie azylu podľa § 8 zákona o azyle je viazané objektívne na prítomnosť prenasledovania ako skutočnosti definovanej v § 2 písm. d) zákona o azyle alebo na odôvodnené obavy z tejto skutočnosti. Oporca má povinnosť zistiť skutočný stav vecí podľa § 32 Správneho poriadku len v rozsahu dôvodov, ktoré žiadateľ v priebehu správneho konania uviedol, pričom zo žiadneho ustanovenia zákona nemožno vyvodiť, že by odporcovi vznikla povinnosť, aby si sám domýšľal právne relevantné dôvody na udelenie azylu žiadateľom neuplatnené a následne si k týmto dôvodom vykonal príslušné skutkové zistenia. Oporca uviedol, že preskúmal napadnuté rozhodnutie v rozsahu dôvodov uvádzaných v opravnom prostriedku a dospel k názoru, že správny orgán rozhodol na základe správneho právneho posúdenia vecí, pretože navrhovateľovi sa nepodarilo preukázať opodstatnené obavy z prenasledovania z dôvodov uvedených v § 8 zákona o azyle. V odôvodnení rozhodnutia zároveň zistený stav vecí komplexne opísal, uviedol z akých podkladov pri rozhodnutí vychádzal, a prečo navrhovateľovi azyl neudelil, a prečo mu poskytol doplnkovú ochranu. Zákon o azyle, podobne ako Ženevský dohovor z r. 1951 opravným postavením utečencov, ktoré ako jediné stanovujú podmienky udelenia azylu, neustanovujú, že iba samotné odmietnutie, resp. dezercia z vojenskej služby by malo byť dôvodom na jeho udelenie. Ak by navrhovateľovi z dôvodu jeho dezercie z armády aj hrozilo uloženie neprimeraného či ponižujúceho trestu, takáto skutočnosť vykazuje znaky vážneho bezprávia, čo odporca správne vyhodnotil a z tohto dôvodu mu poskytol medzinárodnú ochranu vo forme poskytnutia doplnkovej ochrany. Správny orgán skutkový stav vecí zistil dostatočným a zákonným spôsobom, pričom rozhodnutie zákonným spôsobom aj odôvodnil. Vzhľadom na uvedené je odporca toho názoru, že navrhovateľ v priebehu konania, ktoré predchádzalo vydaniu napadnutého rozhodnutia, ani právna zástupkyňa v opravnom prostriedku, neuviedli a nepreukázali také skutočnosti, ktoré by ho oprávňovali vydať rozhodnutie o udelení azylu, a má za to, že správny orgán objektívne a individuálne posúdil všetky relevantné okolnosti týkajúce sa predmetnej veci. Zistil, že navrhovateľ uvádzal iné skutočnosti ako tie, ktoré sú uvedené v § 8, 9, 10 zákona o azyle, a preto považuje napadnuté rozhodnutie v časti o neudelení azylu za vydané v súlade so zákonom o azyle a Ženevským dohovorom z r. 1951 o právnom postavení utečencov.

Z vyššie uvedených dôvodov odporca navrhol, aby Najvyšší súd SR potvrdil napadnutý rozsudok krajského súdu.

IV.

Argumentácia rozhodnutia odporcu

Oporca rozhodnutím ČAS: MU-66-17/PO-Ž-2014 zo dňa 09.06.2014 navrhovateľovi neudelil azyl a súčasne podľa § 13a a § 20 ods.4 zákona o pobyte cudzincov navrhovateľovi poskytol doplnkovú ochranu na dobu jedného roka odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že navrhovateľ po nelegálnom príchode na územie SR, požiadal dňa 11.03.2014 pred príslušníkmi ÚPZC Sečovce o udelenie azylu alebo o poskytnutie doplnkovej ochrany na území SR, z dôvodu obavy o svoj život. Navrhovateľ počas vstupného pohovoru uviedol, že: z krajiny pôvodu vycestoval v decembri 2009 do Sudánu, kde prvých 5 mesiacov býval v meste Kasala, odkiaľ neskôr

odišiel do hlavného mesta Chartum. Pred vycestovaním do Egypta v októbri 2012 študoval a príležitostne pracoval. Po vybavení víz, letecky pricestoval do Kyjeva, odkiaľ odišiel do Charkova, kde príležitostne pracoval na stavbách. V meste Cop bol jeden týždeň väznený, po zadržaní pri pokuse o nelegálne prekročenie štátnej hranice medzi Ukrajinou a SR. Po prepustení žil u svojho krajana do februára 2014, kedy sa znova nakontaktoval na prevádzkača. S ďalšími šiestimi osobami ich zadržala slovenská polícia. Podaním žiadosti o azyl sa snaží o dosiahnutie svojich cieľov, medzi ktoré patria slobodný život, štúdium, práca a stabilný život. V krajine pôvodu vládne diktatúra, nakoľko človek sa aj napriek ukončenému vysokoškolskému štúdiu musí zamestnať tam, kde mu vláda určí. On osobne nikdy nepracoval, nakoľko podmienkou ukončenia stredoškolského štúdia bolo absolvovanie vojenského výcviku, ktorý neabsolvoval, pretože utiekol z vojenského objektu do Sudánu, odkiaľ ho vrátili naspäť do Eritrey, kde ho uväznili na 2 až 3 mesiace. V novembri 2007 začal slúžiť pre armádu v meste Wia. V júli 2008 dostal mesačnú dovolenku, po ktorej sa ale nevrátil naspäť. Ukrýval sa 4 mesiace, až do pokusu o nelegálne vycestovanie do Sudánu, keď ho zadržali a uväznili na 9 mesiacov. Po ukončení trestu ho poslali naspäť do vojenského zariadenia v meste Wia a neskôr v meste Mietir, odkiaľ asi po mesiaci utiekol do Sudánu. V Sudáne si urobil maturitu a príležitostne aj pracoval. V prípade návratu do krajiny pôvodu sa obáva možného väzenia a následnej niekoľkoročnej služby v armáde.

Odporca v odôvodnení napadnutého rozhodnutia uviedol, že všetky skutočnosti uvedené navrhovateľom boli počas konania objektívne vyhodnotené, komplexne posúdené a žiadosť individuálne preskúmaná v súlade so spoločným stanoviskom Európskej únie o harmonizovanom prístupe k pojmu „utečenec“ zo dňa 04.03.1996.

Odporca za účelom posúdenia tvrdení žiadateľa o všeobecnej nepriaznivej situácii v Eritrey, zadovážil aktuálne informácie o všeobecnej situácii v tejto krajine, pričom z analýz Odboru dokumentaristiky a zahraničnej spolupráce migračného úradu zistil, že:

Vládu Eritrey, tvorenú jedinou politickou stranou, ktorou je Ľudový front pre demokraciu a spravodlivosť, je možné považovať za autoritársky režim pod kontrolou prezidenta Isaisa Afewerka.

Vojenská služba sa vzťahuje na mužov vo veku 18 - 54 rokov a tiež na ženy, pričom vojenská služba nie je pevne vymedzená a zvyčajne trvá 10 rokov a niekedy aj dlhšie.

Tisíce Eritrečanov, väčšinou mladej generácie utiekli z krajiny v dôsledku krutých podmienok vo vojenskej službe. Politika „zastreliť pri úteku“ zostala platná pre tých, ktorí sa pokúsili prejsť do Etiópie. Násilne vrátení žiadateľa o azyl boli za kritiku vlády a aj na účely výsluchu mučení.

Odporca dodal, že zo samotnej podstaty azylového práva vyplýva, že sa jedná o špecifický právny inštitút, na základe ktorého sa poskytne adekvátna ochrana len tej fyzickej osobe, ktorá spĺňa zákonom vymedzené podmienky. Ohrozenie slobody alebo života z dôvodov, uvedených v Ženevskom dohovore z roku 1951, predstavuje perzekúciu, teda činnosť diskriminačného alebo veľmi urážlivého charakteru, vykonávanú prostredníctvom štátnych orgánov alebo realizovanú skupinami obyvateľstva, príp. ak je táto úradmi tolerovaná alebo ak úrady nie sú schopné a ochotné zaistiť ochranu perzekvovaným. Potom pristúpil k citovaniu jednotlivých ustanovení zákona o azyly.

Z informácií o krajine pôvodu odporca vyvodil, že v Eritrey vládne autoritársky režim, ktorý potláča všetky základné demokratické hodnoty. Týmto režimom sú dotknutí všetci obyvatelia krajiny, bez rozdielu pohlavia, veku, náboženského alebo politického presvedčenia. Podľa odporcu navrhovateľ Eritreu opustil s cieľom vyhnúť sa dlhodobej a náročnej vojenskej službe, za ktorý bol následne podľa platných zákonov potrestaný odňatím slobody. Navrhovateľ nepreukázal, že by bol vládnym režimom priamo dotknutý tak, že by bol nútený krajinu pôvodu opustiť.

Odporca nepovažoval navrhovateľa za utečenca z dôvodu, že navrhovateľ počas konania ničím nepreukázal, že by bol za dezerciu potrestaný z dôvodov, uvedených v Ženevskej konvencii z roku 1951. Pomocou voľného prekladu UNHCR „Kritéria a postupy pri udeľovaní štatútu utečenca podľa Ženevskej konvencie z roku 1951 a podľa Protokolu z roku 1967 o postavení utečencov“, odporca poukázal na to, že zbeh alebo osoba, vyhýbajúca sa vojenskej službe, môže byť považovaná za utečenca, ak vie preukázať, že by bola neúmerne kruto potrestaná za vojenský prečin z rasových, náboženských, národnostných, sociálnych alebo politických dôvodov.

Odporca vzhľadom na to, že u navrhovateľa neboli splnené podmienky pre udelenie azylu, posúdil podmienky pre poskytnutie doplnkovej ochrany a z dôvodu, že v prípade nedobrovoľného návratu navrhovateľa do krajiny pôvodu by mohol byť skutočne vystavený reálnej hrozbe vážneho bezprávia, poskytol navrhovateľovi doplnkovú ochranu na dobu jedného roka odo dňa právoplatnosti tohto

rozhodnutia.

Odporca ďalej uviedol, že sa stotožnil so stanoviskom splnomocnenej právnej zástupkyňi navrhovateľa, ktorá uviedla, že vzhľadom na výpoveď navrhovateľa by mu mala byť poskytnutá určitá forma medzinárodnej ochrany v zmysle zákona o azyle.

V.

Právny názor Najvyššieho súdu Slovenskej republiky

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku) preskúmal rozsudok krajského súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a dospel jednomyselne (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z.) k záveru, že rozsudok krajského súdu je potrebné zmeniť. Rozhodol bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa ustanovenia § 250ja ods. 2 OSP, s tým, že deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk. Rozsudok bol verejne vyhlásený dňa 13. januára 2015 (§ 156 ods. 1 a ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku).

Konanie o udelenie azylu na území Slovenskej republiky je upravené v zákone o azyle. Udelenie azylu na území Slovenskej republiky je spojené so splnením podmienok taxatívne uvedených v ustanovení § 8 zákona o azyle, t. j. v prípade žiadateľa o azyl musia byť preukázané opodstatnené obavy z prenasledovania z rasových, národnostných alebo náboženských dôvodov, z dôvodov zastávania určitých politických názorov alebo príslušnosti k určitej sociálnej skupine, prenasledovania za uplatňovanie politických práv a slobôd a vzhľadom na tieto obavy sa nemôže alebo nechce vrátiť do tohto štátu.

Podľa ust. § 13 ods. 1 zákona o azyle ministerstvo neudelí azyl žiadateľovi, ak nespĺňa podmienky uvedené v § 8 alebo 10.

Podľa ust. § 8 zákona ministerstvo udelí azyl, ak tento zákon neustanovuje inak, žiadateľovi, ktorý

- a) má v krajine pôvodu opodstatnené obavy z prenasledovania z rasových, národnostných alebo náboženských dôvodov, z dôvodov zastávania určitých politických názorov alebo príslušnosti k určitej sociálnej skupine a vzhľadom na tieto obavy sa nemôže alebo nechce vrátiť do tohto štátu, alebo
- b) je v krajine pôvodu prenasledovaný za uplatňovanie politických práv a slobôd.

Podľa ust. § 2 písm. d/ zákona o azyle na účely tohto zákona sa rozumie prenasledovaním závažné alebo opakované konanie spôsobujúce vážne porušovanie základných ľudských práv alebo súbeh rôznych opatrení, ktorý postihuje jednotlivca podobným spôsobom, ktoré spočíva najmä v 1. použití fyzického alebo psychického násillia vrátane sexuálneho násillia, 2. zákonných, správnych, policajných alebo súdnych opatreniach, ktoré sú diskriminačné alebo sú vykonávané diskriminačným spôsobom, 3. odmietnutí súdnej ochrany, ktoré vedie k neprimeranému alebo diskriminačnému potrestaniu, 4. neprimeranom alebo diskriminačnom trestnom stíhaní alebo treste, 5. trestnom stíhaní alebo treste za odmietnutie výkonu vojenskej služby v čase konfliktu, ak by výkon vojenskej služby zahŕňal trestné činy alebo činy uvedené v § 13 ods. 2, 6. konaní namierenom proti osobám určitého pohlavia alebo proti deťom.

§ 10 zákona o azyle rieši otázku udelenia azylu na účel zlúčenia rodiny manželovi azylanta, resp. slobodným deťom azylanta do 18 rokov ich veku, resp. rodičom slobodného azylanta mladšieho ako 18 rokov, pričom azylantom je cudzinec, ktorému bol udelený azyl.

Podľa ust. § 20 ods. 4 zákona o azyle ak ministerstvo rozhodne o neudelení azylu alebo o odňatí azylu, rozhodne tiež, či cudzincovi poskytne doplnkovú ochranu; to neplatí, ak sa v rámci opakovanej žiadosti o udelenie azylu rozhodne o neudelení azylu a cudzinec už má poskytnutú doplnkovú ochranu.

Podľa ust. § 13c ods. 1 zákona o azyle ministerstvo neposkytne doplnkovú ochranu žiadateľovi, ak nespĺňa podmienky uvedené v § 13a alebo § 13b.

Podľa ust. § 13a zákona o azyle ministerstvo poskytne doplnkovú ochranu žiadateľovi, ktorému neudelilo azyl, ak sú vážne dôvody domnievať sa, že by bol v prípade návratu do krajiny pôvodu vystavený reálnej hrozbe vážneho bezprávia, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa ust. § 2 písm. f/ zákona o azyle je vážnym bezpráviom 1. uloženie trestu smrti alebo jeho výkon, 2. mučenie alebo neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo trest, alebo 3. vážne a individuálne ohrozenie života alebo nedotknuteľnosti osoby z dôvodu svojvoľného násillia počas medzinárodného alebo vnútroštátneho ozbrojeného konfliktu.

§ 13b zákona o azyle rieši otázku poskytnutia doplnkovej ochrany na účel zlúčenia rodiny manželovi, slobodným deťom, resp. rodičom slobodného cudzinca, ktorým sa poskytla doplnková ochrana.

V predmetnej veci je potrebné predostrieť, že predmetom odvolacieho konania bol rozsudok krajského súdu, ktorým bolo potvrdené rozhodnutie odporcu o neudelení azylu a poskytnutí doplnkovej ochrany navrhovateľom. Navrhovateľ napadol tú časť rozhodnutia, ktorá sa týkala neudelenia azylu, preto primárne v medziach odvolania Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací preskúmal rozsudok krajského súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, pričom v rámci odvolacieho konania skúmal aj rozhodnutie odporcu v napadnutej časti, najmä z toho pohľadu, či sa krajský súd vysporiadal so všetkými námietkami navrhovateľov v opravnom prostriedku a z takto vymedzeného rozsahu, či správne posúdil zákonnosť a správnosť napadnutého rozhodnutia odporcu.

Navrhovateľ v odvolaní proti rozsudku krajského súdu namietal, že krajský súd dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a rozhodnutie súdu vychádzalo z nesprávneho právneho posúdenia veci. Podľa navrhovateľa krajský súd, tak ako aj odporca pred ním, nedostatočne zistil skutkový stav veci s ohľadom na jeho postavenie ako osoby vyhýbajúcej sa vojenskej službe.

Poukázal nie len na situáciu v krajine jeho pôvodu, kde je vojenská služba povinná, ale aj na skutočnosť, že nenastúpenie alebo dezertovanie z armády je vnímané ako politická opozícia voči vláde, a že takéto osoby sú bezpečnostnými silami mučené a väznené bez riadneho obvinenia, či súdu.

Navrhovateľ v tejto súvislosti poukázal na to, že v prípade nenastúpenia na vojenskú službu takéto osoby môžu čeliť nehumánnym trestom, preto by im podľa Príručky UNHCR: Posudzovanie potreby medzinárodnej ochrany pre žiadateľov z Eritree¹, mal byť poskytnutý azyl.

Podľa navrhovateľa je v jeho prípade jednoznačne preukázané, že sa jedná o prenasledovanie vo forme zákonných, správnych, policajných alebo súdnych opatreniach, ktoré sú diskriminačné alebo sú vykonávané diskriminačným spôsobom, odmietnutí súdnej ochrany, ktoré vedie k neprimeranému alebo diskriminačnému potrestaniu, neprimeranom alebo diskriminačnom trestnom stíhaní alebo treste, trestnom stíhaní alebo treste za odmietnutie výkonu vojenskej služby v čase konfliktu, ak by výkon vojenskej služby zahŕňal trestné činy alebo činy uvedené v § 13 ods. 2.

Navrhovateľ poukázal na to, že v opravnom prostriedku doložil množstvo správ a aj vyššie spomínanú Príručku UNHCR, ktoré tieto skutočnosti preukazujú.

Tieto námietky navrhovateľa zostali zo strany krajského súdu bez povšimnutia, krajský súd sa totiž vôbec nezaoberal správami citovanými v opravnom prostriedku, ako dôkazmi, ktoré mal vykonať.

Uvedená námietka navrhovateľa bola dôvodná.

Podľa názoru najvyššieho súdu však nebolo účelné z uvedeného dôvodu rozsudok krajského súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie, ale odvolací súd dospel k názoru, že je potrebné rozsudok krajského súdu zmeniť a rozhodnutie odporcu v napadnutej časti zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. O udelení resp. neudelení azylu rozhoduje odporca a v prvom rade odporca musí vykonať náležité dokazovanie zamerané na posúdenie dôvodnosti navrhovateľovej žiadosti o azyl. Nevykonaním dôkazov, ktoré boli založené do administratívneho spisu odporcu totiž odporca nezistil dostatočne skutkový stav

veci. Preto bude jeho úlohou v ďalšom konaní zaoberať sa situáciou v krajine pôvodu navrhovateľa nie len z hľadiska správ, ktorými odporca disponoval v čase rozhodovania o navrhovateľovej žiadosti o azyl, ale aj z hľadiska správ o krajine pôvodu, ktoré navrhovateľ predložil ako dôkazy v súdnom konaní. Úlohou odporcu bude posúdiť, či situácia v krajine Eritrea zodpovedá situácii, ktorá stavia navrhovateľa podliehajúceho povinnej vojenskej službe v prípade nenastúpenia alebo dezertovania z armády do situácie, kedy mu hrozia zákonné, správne, policajné alebo súdne opatrenia, ktoré sú diskriminačné alebo sú vykonávané diskriminačným spôsobom, odmietnutie súdnej ochrany, ktoré vedie k neprimeranému alebo diskriminačnému potrestaniu, neprimeranom alebo diskriminačnom trestnom stíhaní a teda úlohou odporcu bude posúdiť tieto okolnosti z pohľadu ustanovenia § 2 d) bod 1-4 zákona o azyle.

Najmä či sa jedná o perzekúciu v zmysle zákona o azyle napĺňajúcu pojmové znaky prenasledovania definovaného v ustanovení § 2 d) bod 1 - 4 zákona o azyle.

Navrhovateľ totiž tvrdí, že mu hrozí trest a trestné stíhanie za to, že sa vyhýba nástupu na vojenskú službu, pričom poukazuje na dostupné správy o krajine pôvodu, ktoré preukazujú, že takéto osoby čelia väzneniu v zlých podmienkach, sú mučení a často krát zmiznú.

K veci je potrebné uviesť, že vo veciach medzinárodnej ochrany zohráva mimoriadne dôležitú úlohu dôveryhodnosť výpovede žiadateľa o azyl a v tomto kontexte i jeho vlastná celková dôveryhodnosť. Pravdivosť tvrdení žiadateľa a dôveryhodnosť jeho osoby sú základom, z ktorého je v azylovom konaní nutné vychádzať.

Najvyšší súd Slovenskej republiky už v skoršej judikatúre (rozsudok NS SR sp. zn. 1Sžs 10/2013 zo dňa 9.4.2013) uviedol, že nie je povinnosťou žiadateľa o azyl, aby prenasledovanie svojej osoby preukazoval inými dôkaznými prostriedkami než vlastnou dôveryhodnou výpoveďou.

Je naopak povinnosťou správneho orgánu, aby v pochybnostiach zhromaždil všetky dostupné dôkazy, ktoré dôveryhodnosť výpovede žiadateľa o azyl vyvracajú alebo spochybňujú.

Pokiaľ sa teda žiadateľ o azyl teda po celú dobu konania vo veci medzinárodnej ochrany drží jednej dejovej línie, jeho výpoveď je možné i napriek drobným nezrovnalostiam označiť za konzistentnú a za súladnú s dostupnými informáciami o krajine pôvodu, potom je potrebné z takejto výpovede vychádzať.

Týmito požiadavkami sa odporca riadil len čiastočne. Hoci navrhovateľovu výpoveď nepovažoval za nedôveryhodnú, jeho tvrdeniami o možnom postihu - trestnému stíhaní za vyhýbanie sa nástupu na vojenskú službu a zlým podmienkam vo väzeniach sa nezaoberal a nedal odpoveď na otázku, či navrhovateľom vyjadrené obavy by obstáli v praktickom živote v krajine jeho pôvodu.

Odporca tak musí dať odpoveď na legitímnu otázku, či vyhýbanie sa vojenskej služby v krajine pôvodu navrhovateľa môže byť vnímané ako politická opozícia voči vláde, a či v krajine pôvodu hrozí, že takéto osoby sú bezpečnostnými silami mučené a väznené bez riadneho obvinenia, či súdu ako tvrdí navrhovateľ.

Zásada tzv. materiálnej pravdy má v konaní o udelenie azylu svoje špecifiká spočívajúce v pravidelnej nedostatočnosti dôkazov preukazujúcich dôveryhodnosť žiadateľových tvrdení. Je však na správnom orgáne, aby preukázal či vyvrátil pravdivosť žiadateľových tvrdení, a to buď úplne nevyvrátiteľne zistením presných okolností viažucich sa na tvrdenie žiadateľa o azyl, alebo aspoň s takou mierou pravdepodobnosti, ktorá nevyvoláva zásadné pochybnosti o správnosti úsudku správneho orgánu.

Konanie o medzinárodnej ochrane riadením špecifickým tým, že je v ňom často nutné rozhodovať za situácie dôkaznej núdze (pozri rozsudky Najvyššieho správneho súdu z 26.2.2008, č. j. 2 AZS 100/2007 - 64, a z 27. 3. 2008, č. j. 4 AZS 103/2007 - 63, či rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 29.7.2014 sp. zn. 1Sžs 17/2014)), že ide o prospektívne rozhodovania (t.j. posudzuje sa opodstatnenie strachu z prenasledovania či riziko vážneho bezprávia v budúcnosti) a že nesprávne rozhodnutie má pre sťažovateľa obzvlášť závažné dôsledky.

Týmto špecifikám konanie o medzinárodnej ochrane zodpovedá aj štandard a rozloženie dôkazného bremena, ktoré sú vychýlené v prospech žiadateľa o medzinárodnú ochranu . Pokiaľ ide o bremeno tvrdenia v konaní vo veci medzinárodnej ochrany, to zaťažuje žiadateľa o medzinárodnú ochranu. Je nesporné, že ak by sťažovateľ ani nenamietal skutočnosti svedčiace o tom , že došlo, alebo že by potenciálne mohlo dôjsť, k zásahu do jeho ľudských práv v zmysle ustanovenia § 8 zákona o azyle, potom nie je potrebné sa situáciou v jeho krajine pôvodu do detailu zaoberať.

V prípade, že žiadateľ o udelenie medzinárodnej ochrany však uvádza skutočnosti podraditeľné pod taxatívny výpočet dôvodov pre udelenie azylu v zmysle ustanovenia § 8 zákona o azyle, potom je potrebné žiadateľom uvádzané skutočnosti konfrontovať so zisteniami týkajúcimi sa politického prostredia v krajine pôvodu žiadateľa.

Pokiaľ ide o bremeno dôkazné, to je už výraznejšie rozložené medzi žiadateľov o medzinárodnú ochranu a správny orgán. Preukazovať jednotlivé fakty je povinný primárne žiadateľ, avšak správny orgán je povinný zabezpečiť k danej žiadosti o medzinárodnú ochranu maximálne možné množstvo dôkazov a informácií , a to ako tých , ktoré vyvracajú tvrdenie žiadateľa, ako aj tých, ktoré ich podporujú.

V mnohých prípadoch však musí správny orgán rozhodovať za dôkaznej núdze, t. j . Vtedy, keď nie je ani žiadateľ ani správny orgán schopný doložiť či vyvrátiť určitú skutočnosť či tvrdenie žiadnym presvedčivým dôkazom, v takých prípadoch zostáva jediným dôkazným prostriedkom výpoveď žiadateľa a kľúčovým faktorom sa stáva posúdenie celkovej vierohodnosti žiadateľa a pravdepodobnosti, že k udalosti tak, ako žiadateľ vypovedal, naozaj došlo .

Ak uvedie žiadateľ o udelenie azylu v priebehu správneho konania skutočnosti, ktoré by mohli nasvedčovať záveru, že opustil krajinu pôvodu pre niektorý z dôvodov uvedených v § 8 zákona o azyle, je povinnosťou správneho orgánu viesť zisťovanie skutkového stavu takým spôsobom, aby boli odstránené nejasnosti o žiadateľových skutočných dôvodoch odchodu z krajiny pôvodu.

Správny orgán vo veciach medzinárodnej ochrany nesie zodpovednosť za náležité zistenie reálií o krajine pôvodu. Špecifikom konanie vo veci medzinárodnej ochrany je rovnako zásada, že pri splnení daných podmienok sa uplatňuje pravidlo " benefit of doubt ". Ak sú dané skutočnosti, na základe ktorých možno predpokladať, že k porušeniu základných ľudských práv a slobôd žiadateľov o azyl došlo, alebo mohlo by vzhľadom na postavenie žiadateľa v spoločnosti, s prihliadnutím na jeho presvedčenie, názorom, správanie atď., dôjsť, a správny orgán nemá dostatok dôkazov o tom, že to tak nebolo, alebo nemohlo by v budúcnosti byť, potom tieto skutočnosti musí správny orgán v situácii dôkaznej núdze zohľadniť, a to v prospech žiadateľa o azyl . "

Odporca preto ďalšom konaní zaujme stanovisko k navrhovateľom tvrdenej obave, ktorú uvádza od samého začiatku administratívneho konania a posúdi ju so situáciou v krajine pôvodu navrhovateľa aj v kontexte odporúčania vyplývajúceho z Príručky UNHCR: Posudzovanie potreby medzinárodnej ochrany pre žiadateľov z Eritree, podľa ktorého vyhýbanie sa vojenskej službe sa považuje za výraz politickej opozície voči vláde.

Odporca teda opätovne posúdi, či navrhovateľ spadá do skupiny osôb, ktoré sú považované za nelojálnych a zradcov voči vláde a teda či spadá pod jeden z rizikových profilov podľa UNHCR z dôvodu im prisudzovaného politického presvedčenia.

Úlohou odporcu bude posúdiť, či navrhovateľa možno zaradiť do osobitnej sociálnej skupiny. V ďalšom konaní bude podľa názoru Najvyššieho súdu potrebné, aby odporca rozhodol o udelení/neudelení azylu, po doplnení dokazovania uvedeným smerom a po zvážení všetkých vyššie uvedených skutočností.

Z vyššie uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k záveru o potrebe zmeny rozsudku krajského súdu podľa § 220 OSP tak, že rozhodnutie odporcu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie

konanie.

O náhrade trov konania rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 250k ods. 1 OSP a § 151 ods. 1 a 5 OSP v spojení s § 224 ods. 1 a 2 OSP a § 246c ods. 1 veta prvá OSP tak, že navrhovateľovi ktorý mal úspech vo veci ich náhradu trov nepriznal, nakoľko navrhovateľ si náhradu trov konania neuplatnil.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok nie je prípustný.